

Søk i persondatabasen

Fornavn

Søk

Etternavn

Avansert

Alfabetisk liste

Slekten *Kaas* - med mur i våpenet

Hjem Kaas - oversikt Databasen Kaas - artikler Kaas - gods Kirkeminner Andre slekter Historie/kultur Andre temaer Bilder og kart

Ordforklaringer

Gamle måleenheter

Dansk Vestindia

Navn og oppkalling

Envold de Falsen^[1]

♂ 1755 - 1808

Startside Søk Skriv ut Legg til bokmerke

Egne data Ane Etterkommer Slektskap Tidslinje Foreslå

Personlig informasjon Notater Kilder Alle PDF

Fødsel	17 Okt 1755	Vartov, København ^[1]
Dåp	20 Okt 1755	Vartov hospitalkirke, København ^[2]
Kjønn	Mann	
Død	16 Nov 1808	Christiania ^[1]
	o Han ble funnet druknet ved strandkanten i Bjørvika i Christiania. ^[1]	
Gravfestet	22 Nov 1808	Gamle Aker kirkegård ^[3]
Begravelse	22 Nov 1808	Akershus slotskirke, Christiania ^[4]
Person ID	I4509	Kaas de Falsen
Sist endret	25 Aug 2014	

Omtale i Norsk Biografisk Leksikon:

Envold De Falsen, el. Enevold De Falsen, født 17. oktober 1755, fødested København, død 16. november 1808, dødssted Christiania (selvmord ved drukning), begr. på Gamle Aker kirkegård. Juridisk embetsmann og forfatter. Foreldre: Protokollsekretær, senere overhoffrettsjustitiarius Christian Magnus de Falsen (1719–99) og Else Thestrup (1729–99). Gift 22.11.1781 med Anna Henrike Petronelle Mathiesen (16.11.1762–18.3.1825), datter av lagmann, kanselliråd Jørgen Mathiesen (1725–64) og Karen Haagensdatter Nielsen (1735–66). Far til Christian Magnus Falsen (1782–1830) og Carl Valentin Falsen (1787–1852).

Envold de Falsen var en fremragende embetsmann og berømt i sin samtid som en begavet teatermann og en betydelig dikter og skuespiller. Sin plass i Norges historie skapte han seg imidlertid som patriot og statsmann, en forbereder av frigjøringsverket i 1814.

Falsen må ha vært et fremmelig barn. Han ble dimittert til universitetet med utmerkelse allerede 10 år gammel, studerte deretter jus og ble cand.jur. i en alder av 16 år. Fra 1772 var han kopist i Danske kanselli, en stilling som også gav ham rik anledning til å dyrke sin altopplukende teaterinteresse. Hans første skuespill, Salvini og Adelson – om en mann i sine lidenskapers vold, ble forkastet for oppførelse på Det Kgl. Teater, men røpet talent – og selvinnsikt. Et flagrant kjærlighetsforhold han hadde til en ung enke gjorde at faren, som på denne tid var justitiarius i overhoffretten i Christiania, fikk sønnen bort fra København ved å utvirke en utnevning for ham til assessor i samme rett 1777.

I Christiania kom Falsen inn i byens gryende teaterliv, og sammen med Bernt Anker og andre stod han som innbyrder til dannelsen av et fast dramatisk selskap. Til åpningsforestillingen skrev han prologen og deltok som skuespiller. 1781 giftet han seg med en av de medvirkende damer, og ble derved ytterligere knyttet til byens borgerskap. Han forsynte teaterselskapet med en rekke oversettelser, og skrev selv en original farse, De snorrige Fættene, som selskapet oppførte.

Som embetsmann hadde Falsen gjort seg fordelaktig bemerket, og 1786 ble han oppnevnt som medlem av kommisjonen som skulle granske Lofthus-reisningen. Bøndenes klager over embetsmenns misligheter og byborgernes næringsprivilegier møtte forståelse hos Falsen. Han var selv tilhenger av næringsfrihet, og ble også snart klar over at klagen mot enkelte embetsmenn var berettiget. Ved sitt engasjement, og ikke minst evnen til å gi skriftlig uttrykk for det, fikk han stor innflytelse på kommisjonens rapport, som førte til avsettelse av enkelte embetsmenn, og på lengre sikt også til et nytt sportelreglement og frigivelse av kornhandelen på Norge.

Da faren 1788 søkte avskjed som overhoffrettsjustitiarius, ble Envold de Falsen, 33 år gammel, utnevnt til hans etterfølger i dette høyeste dommerembetet i Norge. Men på ny viklet han seg inn i et kjærlighetsforhold, denne gang med en dame som var gift med landets generaladvokat og til overmål stedatter av en dommerkollega. Skandalen tvang Falsen til å godta utnevning til lagmann i Nordland og Finmarken. Tross sin levende interesse for forholdene i landsdelen ble den sosiale isolasjon for tyngende for hans kunstnersinn. Deprimert drog han 1791 til København, hvor han ble utnevnt til høyesterettsassessor. Også her ble han anerkjent for sin dyktighet i embetet, og på ny fikk han anledning til å utfolde sin kjærlighet til teateret. Flere av hans oversettelser og originale stykker ble oppført, blant dem syngespillet Dragedukken, som ble en stor og varig suksess.

I disse årene endret Falsens livssyn seg. I skriftet Om urbanitet hevdet han nå at lidenskapens rett måtte vike for plikt og fornuft. Samtidig skjedde det også en politisk modning. Terroren i den franske revolusjons kjølvann fikk ham til å sette borgerlig frihet foran politisk frihet, og dermed gav han sin støtte til det dansk-norske eneveldet. Mot anklagene for å ha forrådt frihetens sak (som også hans eldste sønn skulle møte mange år senere), forsvarte han seg i skriftet Hvad er Frihed og hvor skulle vi søge den.

I hans hjerte stod Norge alltid først, "det Land som jeg stedse lidenskabligen har elsket"; blant annet leverte han i københavnerårene et glødende forsvar for Norges rett til et eget universitet. 1802 ble han utnevnt til justitiarius i Akershus stiftsrett, og året etter fikk han rangtittelen etatsråd. Igjen ble han et midtpunkt i Christianias teaterliv, og hans depressive tendenser, som hadde plaget ham etter årene i Nordland, vek for en tid i bakgrunnen.

Da krigen med Storbritannia skapte behov for en mer selvstendig administrasjon i Norge, ble Falsen medlem av den regjeringskommisjon som ble opprettet 1807. Fra første stund ble han dens ledende medlem – arbeidsom, innsiktsfull, skrivekyndig og helt ut norsksinnet. Hans ord fikk avgjørende vekt i kommisjonen, hans penn formet alle skrivelser til regjeringen i København, og han var "ved alle administrative Afgjørelser – dens Sjæl".

For å motvirke ryktedannelser opprettet kommisjonen et meddelelsesblad, Budstikken, med Falsen

Familie	Anna Henrika P Mathiesen. f. 16 Nov 1762, Christiania ^[1] , d. 18 Mar 1825, Aker, Akershus ^[1]	
Gift	22 Nov 1781	Christiania ^[1]
Barn	1. Jørgen Conrad de Falsen. f. 19 Aug 1785, Christiania ^[1] , d. 23 Aug 1849, Søbysøgaard ^[1]	
Sist endret	25 Aug 2014	
Familie ID	F1888	Gruppe-skiema

Notater	o Forfatter, jurist.
---------	----------------------

Kilder	1. ^[S203] Dansk biografisk Leksikon 1932-44.
	2. ^[S20] Dåpsprotokoll scannet.
	3. ^[S56] Norsk biografisk leksikon.
	4. ^[S18] Begravelsesprotokoll scannet.

som redaktør. Til de offisielle meldinger om krigens gang knyttet han kommentarer som åndet av begeistring over den norske hærs tapperhet, og strålte av tro på Norges fremtid. Falsen traff her akkurat den tone som gav gjenklang, og som fanebæreren for mot og offervilje ble han selv en folkehelt.

Men bak masken led Falsen under at kongen avviste viktige initiativ fra kommisjonen, og han følte intenst presset fra landets desperate forsynings situasjon og den bunnskrappe statskasse. Følelsen av farer og uoverstigelige vanskeligheter på alle kanter, sammen med den veldige arbeidsbyrde, ble for mye for ham. En regnfull novembernatt 1808 forsvant han etter et teaterbesøk, og det ble landesorg da hans lik neste dag ble funnet ved strandkanten i Bjørvika.

Verker

- Bibliografi i Ehrencron-Müller, bd. 3, 1926, s. 14–18

Et utvalg:

- Salvini og Adelson, trykt i Nye og originale Skuespil, bd. 1, København 1776
- De snorrige Fættene, 1778, trykt i Nye og originale Skuespil, bd. 3, København 1781
- Et Par Ord om det Norske Akademie, København 1793
- Festen i Valhal. En Prolog til Kongens Fødselsdag d. 29. Jan. 1796, særtrykk av Minerva 1796
- Dragedukken. Et Syngespil i fire Akter, København 1797
- Om Urbanitet, København 1801, først trykt i Skandinavisk Museum 2, hf. 1, 1800, s. 94–151
- Hvad er Frihed og hvor skulle vi søge den, i Skandinavisk Museum 2, hf. 2, 1802, s. 1–48
- red. Budstikken nr. 1–55, 1808
- Enevold Falsen: Skrifter, samlet og utg. av L. S. Platou, 2 bd., 1821 (supplement ved O. A. Øverland i Bogvennen 4, 1896, s. 1–29)

Kilder og litteratur

- Y. Nielsen: Lensgreve Johan Caspar Herman Wedel Jarlsberg, bd. 1, 1901
- S. Nordberg: "Enevold Falsen og Norge", i Avhandlinger fra Universitetets historiske seminar, 1914
- C. Dunker: "Det dramatiske selskab i Christiania", i St. Hallvard 1915
- C. Falsen: Slegten Falsen, 1915
- F. Bull: biografi i NBL1, bd. 4, 1929
- NFLH, bd. 5, 1933

Portretter m.m.

Kunstneriske portretter:

- Byste (gips; etter dødsmaske?) av ukjent kunstner, u.å.; Oslo Bymuseum
- Litografi (brystbilde) av Winther, 1833